

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Oratio Darij ad Milites: Ex Quinto Curtio:

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

AGRICOLÆ ORATIO.

Horatius
militaris.Oratio disertâ est imprimis, eliminata, acuta, pul-
chrâ temperic ornamentorum.

Ex Tacito.

O Cæus annus est, Commilitones, ex quo virtute, & auspicijs Imperij Romani fide, atque opera vestra Britanniam vicistis, tot expeditionib⁹, tot prelijs, seu fortitudine aduersus hostes, seu patientia, ac labore penè aduersus ipsam rerum naturam opus fuit: neque me militum, neque vos ducis pœnituit. Ergo egressi, ego veterum legatorum, vos piorum exercituum terminos, finem Britannia, nō fama, nec rumore, sed castris, & armis tenemus. Inueni a Britannia, & subacta. Equidem in agmine, cum vos paludes, montes, & flumina fatigaret, fortissimi cuiusque voem audiebam. Quando dabitur hostis? quando acies? Veniant è latebris suis extrusæ, en vota, virtusque in aperto, omniaque prona victoribus, atque eadem victis aduersa. Nam ut superasse tantum itineris, sylvas euasisse, transisse æstuaria, pulchrum, ac decorum in frontem, ita fugientibus periculosissima, quæ hodie prospera sunt. Neque enim nobis, aut locorum eadem notitia est, aut commeatum eadem abundantia: sed manus, & arma, & in his omnia. Quod ad me attinet, iam pridem mihi decretum est, neque exercitus, neque ducis terga tuta esse. Proinde, & honesta mors turpi vita potior, & incolumitas, ac decus eodem loco sita sunt. Nec in gloriam fuerit, in ipso terrarum, ac natura sine cecidisse. Si nouæ gentes, atque ignota acies constitisset, aliorum exercituum exemplis vos hortarer: nunc vestra decora recensentes, vestros oculos interrogate, ij sunt, quos proximo anno vnâ legionem furto noctis aggressos, clamore debellastis, ij cæterorum Britannorum fugacissimi, ideoque tandem superstites. Quomodo sylvas, saltusque penetrantibus fortissimum quodque animal robore, pauca & inertia ipso agminis sono pelluntur: sic acerrimi Britannorum iam pridem ceciderunt, reliquus numerus est ignauorum, & metuentium. Quos, quot tandem inuenistis, non resistunt, sed deprehensi sunt nouissimi, ex extremo metu corpora defixere in his vestigijs, in quibus pulchram, & spectabilem victo-

riam ederetis. Transigite cum expeditio nibus, impositæ quinquaginta annis magnum diem. Approbate reipub. nunquam exercitui imputari potuisse, aut moras belli, aut causas rebellandi.

OECONOMIA
orationis.

I. Exordium à delinitione militum, & pristina virtuti recordatione, quod est in istis efficax. Quippe incundissimum acroma militum laus ab Imperatore profecta.

II. Artificiose, & eleganter oratio, qua se propositioni insinuat. Fugit enim leui, & morata oratione militum vota, & consilium desideria, ut eos voti sui compositos factos esse pronuntiet.

III. Leuiter tandem propositio irripit, pugnantem esse, quod cogit necessitas, & suadet gloria. Si quidem decorum est in ipso terrarum, ac natura sine cecidisse.

IV. Adde locum facilitat. à persona hostium, qui contemptissimi remanserunt, Numerus magis quam viri. Sic liboi, & pibuoç, πρὸ βατα. Homines nullius preij dicuntur ab Aristophane in nubibus.

DARII ORATIO
ad Milites.

Ex Quinto Curtio lib. 3.

Hæc inter adhortationes militares
grauissima est.

Terrarum, inquit, quas Oceanus hinc alluit, illinc claudit Hellespontus, paulò antè domini, iam non de gloria, sed de salute, & (quod saluti præponitis) de libertate pugnandum est: hic dies imperium, quo nullum amplius vidit ætas, aut cõstituet, aut finiet. Apud Granicum minima virium parte cum hoste certauimus, in Sicilia victos Syria poterat excipere. Magna munimenta regni Tigris, atque Euphrates erant. Ventum est eò, unde pulsus ac fugæ quidem locus est. Omnia tam diuturna bello exhausta post tergum sunt. Non in colas suos vbes, non cultores habent terræ. Coniuges quoque, & liberi sequuntur hanc aciem, parata hostibus præda, nisi pro carissimis pignori-

bus corpora opponimus. Quod mearum fuit partium, exercitum, quem penè immensa planities vix caperet, comparavi equos, arma distribui: commeatu, ne tantæ multitudinæ deessent, providi: locum, in quo acies explicari posset, elegi. Cætera in vestra potestate sunt: audete modo vincere, *famaq; (infirmissimum adversus fortis viros telum) contemnit.* Temeritas est, quam adhuc pro virtute timuistis, quæ ubi primum impetum effudit, velut quædam animalia, amisso aculeo, torpet. Hi verò campi deprehendere paucitatem, quam Ciciliæ montes absconderant. Videtis ordines raros, cornua extenta, mediam aciem vanam, & exhaustam. Nam ultimi quos locavit aerversos, terga iam præbent. Obteri me hercule, equorum vngulis possunt, etiam si nihil præter falcatos curtus emisero. & bello vicerimus, si vicimus prælio. Nam ne illis quidem ad fugam locus est. Hinc Euphrates, illinc Tigris prohibet inclusos: & quæ antea pro illis erant, in contrarium conuersa sunt, nostrum mobile, & expeditum agmen est, illud præda graue. Implicatos ergo spolijs nostris trucidabimus: eademque res & causa erit victoriæ, & fructus. Quod si quem è vobis nomen gentis mouet, cogitet Macedonum illic arma esse, non corpora. Multum enim sanguinis inuicem haufimus, & semper grauior in paucitate iactura est. Nam Alexander *quantuscunq; ignauis & timidus videri potest, unum animal est: & si quid mihi creditis, temerarium & vecors, adhuc nostro pauore, quam sua virtute felicitus. Nihil potest esse diuturnum, cui non subest ratio, licet felicitas aspirare videatur, tamen ad vltimum temeritati non sufficit. Præterea breues, & mutabiles vices rerum sunt, & fortuna nunquam simpliciter indulget. Fortitan ita Dij fata ordinauerunt, vt Persarum imperium, quod secundo cursu per cc. xxx. annos ad summum fastigium inuexerant, magno motu conuenerent magis, quam affligerent, admonerentq;: non fragilitate humana, cuius nimia in præsepe rebus oblitio est. Modò Græcis vltro bellum inferebamus, nunc in sedibus nostris propulsamur illatum. Iactamur inuicem varietate fortunæ. Videlicet imperium, quod mutuo affectamus, vna gens non capit. Cæterum etiam si spes non subesset, necessitas tamen stimulare deberet. Ad extrema peruentum est. Matrem meam, duas filias, Ochum in spem huius imperij genitum, illos principes, illam sobolem regis stirpis, duces vestros, regum instar vinctos habet: nisi, quod in vobis est, ipse*

ego maiore parte captiuus sum. *Eripite viscera mea ex vinculo, restituite mihi pignora, pro qui- suauis & bus ipse mori non recuso. Parentem, liberos magni, (nam coniugem in illo carcere amisi) credite nunc omnes extendere ad vos manus, implorare patrios Deos, opem vestram, misericordiam, fidem exposcere, vt seruitute, vt compeditus, vt precario victu ipsos liberetis. An creditis a quo animo ijs seruire, quorum reges esse fastidisti? Video admoueri hostium aciem: sed quo propius discrimen accedo, hoc minus ijs, quæ dixi, possum esse contentus. Precor vos per Deos patrios, æternamque ignem, qui præfertur altaribus, fulgoremque iolis intra fines regni mei, Orientis, per æternam memoriam Cyri, qui ademptum Medis, Lydisque imperium primus in Persidem intulit, vindicete ab vltimo dedecore nomen, gentemque Persarum. Ite alacres, & spe pleni, vt quam gloriam accepistis à maioribus vestris, posteris relinquatis. In dextris vestris iam libertatem, opem, spem futuræ temporis geritis. Effugit mortem, qui quis contempserit; Timidulum quemque consequitur. Ipse non patrio more solum, sed etiam vt conspici possim, curru vehor, nec recuso, quo minus imitemini me, siue fortitudinis exemplum, siue ignauitæ fuero.*

OECONOMIA
ORATIONIS.

I. Proponitur necessitas pugnae, & momentum rei, quod grauisimum est.

II. Prouisa à Rege omnia ad bellum necessaria, animus tantum opus esse, quos vt faciat, Alexandri famam, & metum appositè omni industria extenuare conatur, quem fama duntaxat magnum, re autem ipsa contemptum ostendit.

III. Et hoc ab adiunctis prælii, quæ Persis opportuna, Alexandro infirma.

IV. Ad summum Alexander unum animal est, idq; vecors: & temerarium: sic hostem extenuat Polybius l. 3.

Προτέρα γε μὲν ἔβραστούρης, ἔδου μὲν ἀ-
λογοῦ, ἐλά δε κενόδοξία, & τὴν ἐπιχειρεῖτα με-
τοῖς ἐχθροῖς. Polyb. lib. 3. p. 232.

V. Spes ingeritur dictis grauib; & sententiosus de humanarum rerum vicissitudine, quo sic, vt re-
stante fortuna rex Alexandri nimis latas accessum iri *Dans solus
credibile sit. Simile est quod Demosthenes Philippica immutabili
prima, sectione xij. de Philippo dicit. Μὴ γὰρ αἰεὶ διαλλί-
ουμὲν*

Fama.

Alexandri
definitio
procax.

Fortuna
mutabilis.

Fragilitas
humana.

Temeritas.

νομιλῆρε ἐκείνῳ τὰ ἀποδίλῳ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας.

VI. Es ipſi adſcitur ingens celum neceſſitas, qua rerum ſuarum extremam calamitatem tam graui, & morata oratione exponit, ut ferrea animos poſſit emollire.

VII. Poſtremò inferitur obſecratio grauiſ, & incenſa. Quod autem hic habet de aeterno igne, explicat Curtius lib. 3. Ignis quem ipſi ſacrum & aeternum vocant, argentei altariſ præſerebatur.

ALEXANDRI ORATIO

Ad trecentos milites.

Argumentum.

In Sogdianis petra erat expugnata difficillima, patebat enim in altitudinem ſtadia 30. in orbem verò 150. vnde quaque ardua, & prærupta, ne callibus quidem vllis peruia. Vnus qui ad cacumen ducebat aditus, & anguſtus limes, ab hoſtibus tenebatur. Inſederant enim petram triginta hominum millia. Alexander aduerſus impedimenta omnia natura, & artificij entens, ne huic quidem difficultati cedere voluit, & quoniam viſ non valuiſſet, dolo ſtatuit aggredi. Hoc igitur commentus eſt ad eludendos hoſtes ſtratagema. Negorium dat ducibus, ut trecentos expeditos iuuenes conquirant exercitata pernicitatis, qui rem pecuariam in montibus exercuerint, ac proinde aſſueuerint in præcipitijs, & locis deuſijs inſiſtere: his terrorem incutere hoſtibus parabat. Qui ut conuenerunt, hac oratione quid fieri velit, exponit. Rationem illis ad cacumen perueniendi aperit, hortatur ut ſtrenuè rem aggrediantur, & aduerſus omnes difficultates lucentur: denique addit animos propoſiti præmijs ampliffimis, itaque illos dimittit.

Hortatio ad rem ardua. Ex Q. Curtio. Alexandri labora.

Vobiscum (inquit) ô iuuenes, & mei æquales, vrbium inuictarum ante munimenta ſuperavi, montium iuga perenni niue obruta emenſus ſum; anguſtias Ciliciæ intraui, Indiæ ſine latitudine frigoris vim perpeſſus ſum, & mei documenta vobis dedi, & veſtra habeo. Petra, quam videtis, vnum aditum habet, quem barbari obſident, cætera negligunt. Nullæ vigiliæ ſunt, niſi quæ caſtra noſtra ſpectant. Inuenietis viã, ſi ſolenter rimati fueritis aditus ferentes ad cacumen. Nihil tam aliè natura conſtituit, quod virtus non poſſit anis. Experiendo, quæ ceteri deſperauerunt, habemus Aſiam in potestate. Euadite in cacumen: quod cum ceperi-

tis, candidis velis mihi ſignum dabit: ego ceperis admotis hoſtem in vos à nobis conuertam. Præmium erit ei, qui primus occupauerit verticem, talenta decem; vno minus accipiet, qui proximus ei venerit, eademque ad decem homines ſeruabitur portio. Cæterum habeo vos non tam liberalitatem iſtueri meam, quam voluntatem.

I. Exordium à rebus antea geſtis efficaciffimum, O paſſi grauiora.

II. Propoſitio rei, in qua calido artificio pericula diſſimulantur. & facilitate rei alioque difficilis adumbratur.

III. Hortatio efficaciſ cum præmijs lenocinis.

Candor ſignum ſuis. etiam.